

определяют содержание понятия «дистанционное обучение» как самостоятельную новейшую образовательную технологию, которая в условиях карантина превратилась в единственное средство непрерывности образовательного процесса.

Среди существующих сегодня образовательных онлайн-платформ авторы анализируют систему ATutor, разработанную специалистами Тернопольского национального технического университета им. И. Пулюя.

В статье акцентирована одна из главных методических проблем дистанционного обучения – проблема качественного контроля знаний студентов, связанных с соблюдением норм и правил академической добросовестности, и определены возможности функционала системы ATutor для контроля и оценки реального уровня знаний соискателей образования по английскому языку. Веб-инструменты, используемые в системе ATutor, дают возможность проводить все виды контроля (тестовом, письменном, устном) по отдельности или комбинировано. В статье дается характеристика некоторых авторских методик-наработок, целью которых является преодоление проявлений академической недобросовестности студентов, а также формирование осознанных (когнитивных) мотиваций для самостоятельного выполнения заданий.

Ключевые слова: дистанционное обучение, технологии образования, английский язык для неязыковых специальностей, онлайн-сервис/платформа.

УДК 78.078;784;374

О. В. Борин

аспірантка

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника»

м. Івано-Франківськ, Україна

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розкривається специфіка роботи мистецьких закладів позашкільної освіти щодо музично-естетичного виховання обдарованих дітей. Охарактеризовано особливості роботи з обдарованими дітьми та основні аспекти, які сприяють розвитку їх творчого потенціалу та професійного становлення.

Ключові слова: виховання обдарованих дітей, музичне мистецтво, музично-естетичне виховання, обдаровані діти, позашкільна освіта.

Сучасний період розвитку українського суспільства вимагає нових підходів щодо формування музично-естетичного досвіду особистості як однієї з основних умов духовного та культурного становлення. Особливу роль у цьому процесі відіграє підтримка і розвиток творчого потенціалу обдарованих дітей, а також формування їхньої музично-естетичної культури. Оскільки музично-творча діяльність підростаючого покоління у перспективі може стати основою музичної культури нашої держави, питання творчого та професійного становлення таких особистостей потребує більш ґрунтовних наукових досліджень.

Проблеми музично-естетичного виховання досить широко розглядаються у роботах вітчизняних науковців не лише у галузі мистецтвознавства, а й у педагогіці, психології та естетиці. Сутність поняття музично-естетичного виховання досліджували Н. Б. Кривошея і О. В. Медяник [4], О. В. Сироєжко [8], Ю. С. Юцевич [11] та ін. Деякі аспекти музично-естетичного виховання у закладах позашкільної освіти означували у своїх працях В. Л. Власенко [1], А. І. Мащенко [5], В. М. Міленін [6] та ін. Проте ці дослідження недостатньо розкривають питання музично-естетичного виховання саме обдарованих дітей у позашкільних закладах освіти.

Музично-естетичне виховання підростаючого покоління є одним з найважливіших аспектів української музичної культури. Воно сприяє формуванню всебічно розвиненої та гармонійної особистості, а також прилучає дітей до високих духовних цінностей. Оскільки поняття музично-естетичного виховання містить у собі дві складові – музичну та естетичну – проаналізуємо зміст цих понять.

В українському педагогічному словнику С. Гончаренка музичне виховання розуміється як «...процес цілеспрямованого пізнання музики, розвиток музично-естетичних смаків людини, збагачення її

музичної культури та здібностей» [3, с. 219]. Автор зазначає, що музичне виховання «...розвиває любов до музики, вдосконалює здатність розуміти музичне мистецтво, співпереживати, сприймати його з естетичною насолодою» [3, с. 219]. На думку О. Олексюк, музичне виховання – це «...спеціально організований процес, що передбачає формування особистісних якостей учня та розвиток його здібностей засобами музичного мистецтва» [7, с. 7].

С. Чепіга, у свою чергу, виокремлює основні завдання музичного виховання: «...виховувати любов і інтерес до музики; збагачувати музичними враженнями, знайомлячи дітей з різноманітними творами; розвивати навички у всіх видах музичної діяльності: співі, слуханні, музично-ритмічних рухах, грі на музичних інструментах; сприяти вихованню та формуванню музичного смаку; впливати на всебічний розвиток дитини, використовуючи всі види музичної діяльності; розвивати творчу активність у всіх доступних дітям видах музичної діяльності» [10, с. 156]. Отже, під поняттям музичного виховання слід розуміти спеціально організований процес, основною метою якого є розвиток особистісних та творчих якостей дитини засобами музичного мистецтва.

Естетичне виховання є важливою складовою гармонійного розвитку особистості. У словнику термінів з естетики Л. Газнюка естетичне виховання розглядається як «...специфічний вид суспільно значимої діяльності, яка здійснюється суб'єктом (суспільство та його спеціалізовані інститути) відносно об'єкта (індивід, особистість, група, колектив, спільнота) з ціллю випрацювання в останнього системи орієнтації у світі естетичних та художніх цінностей відповідно до уявлень про їх характер та призначення, які склались у даному конкретному суспільстві» [8].

М. Фіцула вважає, що естетичне виховання є складовою частиною виховного процесу, що «...безпосередньо спрямована на формування здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини» [9, с. 300]. Автор стверджує, що під час естетичного виховання важливо навчити учнів розуміти та сприймати красу. «Спостерегаючи прекрасне, людина не може бути байдужою, вона переживає, відчуваючи любов або ненависть до спостережуваного. Тому важливо, щоб діти вміли розрізнати справді красиве і потворне. Під час естетичного сприймання виникають певні емоції, тому виховання має створювати сприятливі для формування емоційної сфери учнів умови, адже багатство емоційної сфери людини свідчить про її духовне багатство» [9, с. 300].

Аналізуючи процес творчого розвитку особистості, Н. Кривошея і О. Медяник дійшли висновку, що естетичне виховання є неможливим поза освоєнням системи цінностей, які існують та розвиваються у суспільстві. Пізнати ці цінності можна лише через мистецтво. Шляхом розвитку особистісного ставлення до цінностей формується суб'єктність молодого людини, що спрямована на будь-які сприйняття проявів навколишнього світу. Суб'єктність виявляється як у репродуктивній діяльності (сприймати, аналізувати, переживати художні цінності), так і у продуктивній [4, с. 52]. Саме цей двосторонній процес, на думку дослідників, є основою естетичного виховання підростаючого покоління.

О. Сироежко вважає, що підґрунтям системи музично-естетичного виховання підростаючого покоління є насамперед тісний зв'язок музичного виховання з естетичною основою музичного мистецтва. Дослідниця зазначає, «...що інтеграція різноманітних елементів музичного і естетичного виховання на основі їх тісної взаємодії ефективно впливає на процес розвитку духовної культури дітей і молоді в Україні» [8, с. 82].

У науковій літературі музично-естетичне виховання трактується як виховний процес, що спрямований на формування та розвиток засобами музичного мистецтва естетичних ідеалів, почуттів, потреб, інтересів, смаків, понять, суджень, переживань, оцінок, творчих здібностей, образного мислення, гуманістичного ставлення до навколишнього світу і мистецтва, уміння перетворювати дійсність згідно із законами краси, норм поведінки і міжособистісних стосунків [11]. Таким чином, поняття музично-естетичного виховання, включає у себе процес формування та розвитку музично-естетичної свідомості особистості, сукупності її музичних здібностей та навичок музично-творчої діяльності.

Музично-естетичне виховання здійснюється на уроках музики у загальноосвітніх школах та у мистецьких закладах позашкільної освіти. Уроки музики розвивають духовність, загальну та естетичну культуру учнів. Шляхом систематичного і цілеспрямованого впливу музика облагороджує людину та робить її сприйнятливою, чуйною, доброю. Музичне мистецтво позитивно впливає на формування світогляду, духовної культури та моральних якостей підростаючого покоління. На нашу думку, процес навчання у закладах позашкільної освіти, особливо у музичних школах та школах мистецтв, є більш системним та має глибший і ширший зміст, ніж у загальноосвітній школі. Вітчизняні науковці зауважують, що в мистецьких позашкільних закладах у процесі спілкування під час навчання між учнем

і педагогом виникає якісно інший ролевий зв'язок, який позитивно впливає на процес музично-естетичного виховання.

Не применшуючи ролі загальноосвітніх шкіл, особливо закладів з естетичним нахилом, А. Мащенко зауважує, що шкільні заняття не розв'язують проблему музично-естетичної компетентності. «У загальноосвітній школі уроки музики проводяться в рамках обов'язкової програми <...>. Позашкільна освіта, де здійснюється перехід від уніфікованого навчання до варіативного, дає учням можливість отримати знання, вміння і навички, адекватні рівню їхнього особистісного розвитку відповідно до їх інтересів та потреб, реалізувати індивідуальні здібності» [5, с. 91]. Науковець стверджує, що правильна організація системи позашкільної діяльності може сформувати свідоме прагнення вихованців до цінностей музичного мистецтва. Оскільки навчальні плани та програми позашкільних закладів у більшості є авторськими, вони зорієнтовані не лише на традиції певного регіону, а й на інтереси, уподобання, здібності та нахили учнів, їхні ціннісні орієнтації та індивідуально-вікові можливості [5, с. 91].

В. Міленін зауважує, що «...безперервний процес навчання в закладах позашкільної освіти, має умовну перевагу, яка полягає у тому, що не має фіксованих термінів завершення навчання та послідовно переходить з однієї стадії в іншу. Цей процес якраз і може забезпечити індивідуально-особистісну основу навчання, задовольнити потреби кожної конкретної дитини, дозволить використовувати потенціал її вільного часу. В глобальному розумінні, формує базову основу для вирішення одного з основних завдань освіти в цілому – виявлення, розвиток і підтримку обдарованих дітей. Ще одна перевага в тому, що діти, відвідуючи заклади позашкільної освіти, мають змогу на практиці реалізовувати набуті під час занять знання» [6, с. 31].

У процесі роботи з обдарованими дітьми педагогам варто звертати увагу на те, що властиве саме цим дітям: їм швидше та легше засвоювати навчальні матеріали, вони більш здатні до абстрактного мислення та творчості, відрізняються високим рівнем допитливості, винахідливості та наполегливості, чуйні до настроїв та поведінки оточуючих, гостріше реагують на критику та несправедливість. На шляху до вдосконалення своїх умінь, обдаровані діти зіштовхуються з труднощами, що пов'язані з відсутністю оптимальних умов задля розвитку їх творчого потенціалу. Ці труднощі, власне, і може допомогти вирішити відвідування занять з музики у позашкільних мистецьких закладах.

Враховуючи особливості роботи з обдарованими дітьми у позашкільних навчальних закладах В. Власенко вважає, що їхня ефективність у формуванні музично-естетичної культури зростає при виконанні наступних умов: організації навчально-виховного процесу відповідно до вікових та індивідуальних особливостей дітей; комплексного ціленаправленого впливу на особистість для стимуляції її активної творчої діяльності; створення інтегративної освітньої програми, що забезпечуватиме процес формування музичної культури вихованців із врахуванням різноманітних форм, засобів і методів соціально-культурної діяльності [1, с. 11].

Дотримуючись вищезазначених рекомендацій, педагог зможе значно швидше знайти правильні підходи щодо організації роботи з обдарованими дітьми у закладах позашкільної освіти мистецького спрямування та посприяти їхній творчій реалізації.

Висновки. Музично-естетичне виховання підростаючого покоління є однією з найактуальніших проблем сучасної української музичної культури. Музично-естетичне виховання реалізується шляхом створення музично-естетичного середовища; діяльності педагогів, які здійснюють виховний вплив засобами музичного мистецтва; створення умов задля самостійної музично-творчої діяльності вихованців. Враховуючи особливості роботи з обдарованими дітьми, у мистецьких позашкільних закладах освіти створені всі умови задля організації музично-естетичного виховання відповідно до вікових та індивідуальних особливостей вихованців, а також здійснюється комплексний ціленаправлений вплив на особистість, що сприяє активному творчому розвитку. Позашкільна освіта, як частина всієї освіти України, здатна якнайбільш повно проявити ініціативу дітей у творчому розвитку та посприяти реалізації їх творчих здібностей, що у подальшому може стати підґрунтям для професійного становлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власенко В. Л. Социально-культурные условия формирования музыкальной культуры подростков в учреждениях дополнительного образования : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Тамбовский гос. ун-т им. Г. Р. Державина. Тамбов, 2010. 18 с.
2. Газнюк Л. М., Могильова С. В., М'яснікова Н. О., Салтан Н. М. Естетика. Київ : Кондор, 2011. 124 с. URL: <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446659/s-6> (дата звернення: 23.02.2021)

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
4. Кривошея Н. Б., Медяник О. В. Музично-естетичне виховання старших дошкільників засобами дитячої музики сучасних українських композиторів. *Молодий вчений*. Херсон, 2018. № 10.1(62.1). С. 51–56.
5. Мащенко А. І. Особливості формування музично-естетичної компетентності підлітків у закладах позашкільної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 124. С. 90–94.
6. Міленін В. М. Інноваційна модель виховного простору сучасного позашкільного навчального закладу : посібник. Київ, 2013. 160 с.
7. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2006. 188 с.
8. Сирожко О. В. Музично-естетичне виховання підлітків як науково-педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2019. Вип. 65. С. 79–84.
9. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 528 с. (Альма-матер).
10. Чепіга С. Г. Спрямованість музичного виховання на формування морально-естетичних якостей особистості. *1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи* : зб. матеріалів міжн. наук. конф. (м. Київ, 22 трав. 2014 р.). Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. С. 154–164.
11. Юцевич Ю. Є. Музика : словник-довідник. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 352 с.

O. Boryn. Music and aesthetic education of gifted children in extracurricular education institutions. – Article.

Summary. The article reveals the specifics of the work of art institutions of out-of-school education on musical and aesthetic education of gifted children. The peculiarities of working with gifted children and the main aspects that contribute to the development of their creative potential and professional development are described.

Key words: out-of-school education, musical art, gifted children, musical and aesthetic education.

О. В. Борын. Музыкально-эстетическое воспитание одаренных детей в заведениях внешкольного образования. – Статья.

Аннотация. В статье раскрывается специфика работы художественных заведений внешкольного образования по музыкально-эстетическому воспитанию одаренных детей. Охарактеризованы особенности работы с одаренными детьми и основные аспекты, способствующие развитию их творческого потенциала и профессионального становления.

Ключевые слова: воспитание одаренных детей, музыкальное искусство, музыкально-эстетическое воспитание, одаренные дети, внешкольное образование.

УДК 377

А. О. Браткевич

викладач історії І-ї категорії

Фаховий коледж

Міжнародного гуманітарного університету

м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ

Анотація. У статті розкрито особливості застосування технології проблемного навчання як засобу активізації та інтенсифікації пізнавальної діяльності студентів при вивченні історії в коледжі; теоретично обґрунтовано концептуальні засади та методика застосування проблемного навчання історії: охарактеризовано його мету, зміст і дидактичні принципи; розглянуто методика постановки проблемних запитань, формулювання проблемних завдань та задач, створення проблемних ситуацій; наведено приклади практичного застосування прийомів проблемного навчання при вивченні історії в коледжі.

Ключові слова: проблемне навчання, проблемне запитання, проблемне завдання, проблемна задача, проблемна ситуація.